

asajer-k idatzia

Asteazkena, 2020(e)ko abendua(r)en 16-(e)an 18:24etan - Azken eguneratzea Asteazkena, 2020(e)ko abendua(r)en 16-(e)an 18:39etan

Eta zer esan nahi du "**buruarekin nabigatza**"? Jardun aurretik pentsatzea esan nahi du, beste pertsona batzuek egiten dutena egiten ez uztea esan nahi du, eta norberak zer egin behar duen oso argi izatea, ezagutzea eta erabakitzea ahalbidetuko duena.

Bizitzaren zati bat Internetetik pasatzen da eta interneten jasotzen da: irudiak, pentsamenduak, iritziak, desioak. Informazio-iturri bihurtu da, eta, batzuetan, eta modu desegokian, zalantzan jartzen ez den informazio bat, informazioaren egiazkotasuna argi ez izanda ere. Zaila da

INTERNET ONGI ERABILTZEKO: BURUZ NABIGATU

asajer-k idatzia

Asteazkena, 2020(e)ko abendua(r)en 16-(e)an 18:24etan - Azken eguneratzea Asteazkena, 2020(e)ko abendua(r)en 16-(e)an 18:39etan

ulertzea sareko pribatutasuna babestea zaila dela. Igotzen den edozein irudik informazioa ematen du, egiten den edozein likek informazioa ematen du, ikusten ari den edozein orrialdek informazioa ematen du, grabatzen den eta sarera igotzen den edozein bideok informazioa ematen du, beste pertsona batzuek bati buruzko informazioa eman dezakete.

Eta kontua ez da ez egitea, baizik eta **egin aurretik pentsatzea**, oso argi izatea zer nahi den besteek ezagutzea, zer irudi nahi den gainerakoek norberari buruz izan dezaten, zer erakuts daitekeen eta zer utzi behar den pertsona bakoitzaren pribatutasunean.

Garrantzitsua eta beharrezkoa da sarean nabigatuz eman daitezkeen arriskuak ezagutzea, haien aurre egiteko baliabideak eduki ahal izateko. Sextinga, groominga eta nortasunaren ordezkapena dira arrisku horietako batzuk. Eta haien ezagutzeak eragingo du, halaber, uneren batean pertsona bat, edo haren gertuko norbait, egoera zail bat bizitzen ari bada, ezagutzea, jardutea, hitz egitea, laguntza bilatzea.

Errehabilitazioan diren Arabako Jokalarien Elkarteak (ASAJER), kanpaina honen bidez, PRIBATUTASUN DIGITALARI, SAREAREN BIDEZKO INFORMAZIOARI, ERRESPETUARI eta SAREKO ARRISKUEI buruzko informazio argia helarazi nahi die neska-mutilei. Horretarako, lau fitxa egin dira, bat adierazitako gai bakoitzeko. Fitxa horietan, horiei buruzko informazioa dago, eta jarraibide eta gomendio batzuk ematen dira.

INTERNET ONGI ERABILTZEKO: BURUZ NABIGATU

asajer-k idatzia

Asteazkena, 2020(e)ko abendua(r)en 16-(e)an 18:24etan - Azken eguneratzea Asteazkena, 2020(e)ko abendua(r)en 16-(e)an 18:39etan

NORBERAREN GANAKO ERRESPETUA

Lortu IDENTITATE DIGITAL POSITIBO bat. Horri, neurri handi batean, norberak sarea igotzen dituen edukien (argazkiak, alkupla) baitako izango da. Halaber, garrantziutsa izango da lagunek adieraztea zer onartzen zalen eta zer ez zalen onartzen norberaren edukien inguruan.

PENTSATU SAREA ARAZKIAK EDOTA EDUKIKA IKO AURRETEA. Eta argi izan garrantzitsua dela, izan ere, behin sarea igota oso zala izango da eduki horri desagarratzea.

EZ HEDATU ZURE SAKONEKO INFORMAZIOK ETA EZ AMORE EMAN HORIEK ESKATEN DIZKIZUNTENEAN. Presio edo txantajea egora bat bizi baldin baduzu, e utzi hori gerta dadin eta hitz egin persona heldu batekin.

EZ ONARTU PERTSONA BATEK (LAGUNA, BIKOTEA) SAREAREN EDO SAREAREN BIDEZ KONTROLA ZAITZALEA; nor onartzentz duzen, zelai irudi igotzen dituzun, konektatutik zauden ala ez, zurekin harren manetan ipintzen den bezain pronto erantzun behar badiztu...

BESTE PERTSONEKOKO ERRESPETUA

ZIBER-JAZARRENA, ikusten baldin baduzu, jakitean baldin baduzu sarearen pertsona bat kaltetzen ari direla, ez hornen parte Izen. Ez ezazu onartuz. Ez zaitet isidu eta esku hartu lagunjuta eskatu.

SEXTINGO, Personak baten indi intimok ikusten, jasotzen, baldin baditzu, ez itzazu zabaldu, ez harri buruzko alapmenik egin. Bertan agertzen den pertsona ezagutzun baldin baduzu, urteratu eta esan zer arren geratzen. Irudiak estortso eta txantajerako erabili dalteke. Eta argi izan behar da: Sextingek jazarpenera eta ziber-jazarpenera urrats oso txikia dago.

EZ erabili sarea pertsona baten informazio pribatua hedatzeko haren balmentu gabe.

ERRESPETUA

SEN ONA erabili: Ez egin sarean bitzitzera errealean egindo ez zenukeen hura.

www.oninegazteak.net
onlinegazteking@gmail.com
945140466

PRIBATUTASUN DIGITALA

IDENDITATE DIGITALA

Zuri buruz Interneten ongiortzeten dinuzen eta argitaratu diren datu, eduki, irudi, pentso mendia, intza edo soletan gustiek. Norberaren inguruaz irudi bat osztzen date.

ARRASTRO DIGITALA

Zure jordunek sarean utzen dituzten lorrotak: bilaketa, bisitatuako orriak, argitzelotak, konsumak, aplikazioen instalazio profilak, gizarte-sareak, etab.

BERRESKURAPEN DIGITALA

Sarean zuri buruz opertean den informazioak zuri buruzko irudi bat eratuko da pikoska, beste pertsonarentzat posibloa ola negariboa izan doitekeena. Halaber, kontuz ion behor da sarean zuri buruz eseten den hori.

www.oninegazteak.net
onlinegazteking@gmail.com
945140466

SAREAREN BIDEZKO INFORMAZIO ON BATEN ALDE

IADI!

- Faltsuak (FAKE) diren edukiak edota albisteak aurki ditzakezu edo hilarazi ahal ditzkizue.
- Gehiegizko informazioak erabakiak hartzea zaiztu egin dezake.

Egokiak ez diren edukietarako sarbidea: pornografia, indarkeria... Ondoreza sorrazten dituzten edukiak ikustea.

Argi duzu nondik jasotzen ari zaren informazioa? NOR ARI ZAIU INFORMATZEN?

ONGI EGINA!

- Fida zaitet solik iturri fidagarriekin.
- Erkatu informazioa.
- Nabigatu aurrezki, pentsu zuen informazioa bilatzzen duzen eta non konektatuko zaren.
- Ipin zure buruari denbora eta helburu bat, gehiegizko informazioa ekiditeko.

Informazioa, edukia, faltsus dela sumatzzen bada: EZ HEDATU

Zalantza eta zaitasunen aurraunean: HARTU ZURE FAMILIA EDOTA BESTE PERTSONA HELDU BATZUEN LAGUNTZA

ARRISKUAK SAREAN

SEXTINO

Susa eduki oskarria norberaren argitzelotu arteko indarrean egiteko eta bilteko telefoniak (mugikorra, enderretakoak, etc.) erabiliz sareko beste pertsona bat pertsona horrek irudikatu horiek portekatzea arriskutikoa.

Melatutako jasotzen baldin baditzu, hala egia horrela pertsona bateko helburua da. Ez iza gertatu aldarrikatu peno ditzan.

INFORMAZIO PRIBATUA EMATEKO MEHATXUAK JASOTZEA

Pentzutxoan jasotzen baldin baditzu, hala egia horrela pertsona bateko helburua da. Ez iza gertatu aldarrikatu peno ditzan.

IDENTITATE-ORDEZPENA

Pertsona batek beste pertsona bat indarrean jasotzen da, haren izenez jendetzeko helburuaz. Nor egiten da pertsona bateko helburuaz erabili ditzake profilak instalatzeko asmo, kontuz "lapurtu" edo haukera ditzetako... kontuzera bat sorrezko ditzake...

Pertsona batek beste norberaren nor izendatzeko zailtasuna jasaten gero, enaz identitate-ordezen deituza...

CIBERBULLYING

Berdinen arteko jasorrea. Bilteko telefoniak erabiliz diren kalkulo egiteko, haukera heldu ditzetakoak; ikutuoko argazkiak, bilakak, bidetza lodagarriak, etc.

Pertsona batek eduki lasterpeko jasotzen ditzan edo indarreko hori berdeztzen denenean, giorriztua da gestioa des hori ez iubilea. Funtziona da hori gilezeraren. Pertsona batek berrizengoa da eta geratzen eri dema esan ditzakenea.

KOMUNITATE ARRIKETSUAK SAREAN

Bertan oinezko tukikoiztarrak, norberastarrak, egokoia edo den adarrak aurki dantza, pertsona kolpigerak batzen diraketenak. Asonero/bulma, norberaren burusoa besterik egingo, norberak bere burusoa lesonatzen, orrokarrean orozkoia ondoindarrak gorritu, haukaldeko, substantziazko ondoindarrak, etc.

Es de vita behar gizonezkoek gain horzantzen, esgotatzen direnei pertsonak eginen durielako, orrekolde horretan sortzen. Pertsona hildurra bainhoaren berri emon. Hilekorik jokten bidea

PDF DESKARGA